

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 25.11.2014

II.518.15.2014.MK

Pan

Bronisław Komorowski

Prezydent RP

Szanowny Panie Prezydencie,

W moim stałym zainteresowaniu pozostaje problematyka dotycząca kompensaty państwowej przyznawanej ofiarom przestępstw w Polsce.

Niejednokrotnie wskazywałam na pilną potrzebę nowelizacji ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz. U. Nr 169, poz. 1415 ze zm.), bowiem obecna regulacja nie zapewnia realnej pomocy ofiarom przestępstw.

W wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 2012 r., podkreśliłam, że ilość i waga zarzutów dotyczących obowiązującej ustawy powinna skłaniać do uregulowania tej instytucji zupełnie nową ustawą. Ustawa ta bowiem nie spełnia zakładanych celów, a wręcz przeciwnie, przyczynia się do wtórnej wiktyimizacji ofiar przestępstw.

W badaniach nad tą ustawą, przeprowadzonych przez Panią dr Lidię Mazowiecką, Prokuratora Prokuratury Generalnej, uwidoczniły się liczne przypadki nieprawidłowości postępowań o przyznanie kompensaty państwowej. Do tych najważniejszych, należy zaliczyć przypadki, gdy sąd zobowiązywał ofiarę do ustalenia danych personalnych, adresów i stanu majątkowego sprawców przestępstwa, czy gdy uczestnikami postępowania, wbrew przepisom

ustawy byli sprawcy przestępstwa, którzy w postępowaniu korzystali z pomocy adwokata jako swojego pełnomocnika, podczas gdy sąd odmawiał przydzielenia pełnomocnika ofierze. Podkreślić natomiast należy, że przygotowany wzór wniosku o przyznanie kompensaty w praktyce przysparza wiele kłopotów, albowiem jest bardzo niejasny. Zdarzały się sytuacje, że sąd odmawiał ofierze przestępstwa zwolnienia z kosztów postępowania uzasadniając, że jej dochody w wysokości 300 zł powinny wystarczyć na systematyczne oszczędzanie na koszty sądowe. Co istotne, ustawa nie przewiduje możliwości złożenia wniosku o przyznanie kompensaty przez osobę najbliższą w sytuacji, gdy ofiara w wyniku przestępstwa cierpi na dysfunkcje organizmu uniemożliwiające jej podejmowanie decyzji lub wyrażenie woli, a jednocześnie nie została ubezwłasnowolniona. Istotnym mankamentem ustawy jest również to, iż ofiary przestępstw nie mogą obecnie otrzymać zaliczki na pokrycie kosztów związanych z usuwaniem szkód powstałych wskutek przestępstwa, np. kosztów leczenia. Postępowania o kompensatę trwają bardzo długo (w badanym okresie postępowania w tym przedmiocie trwały średnio 7,5 miesiąca, najdłużej prawie 3,5 roku, a koszty postępowania były dwukrotnie wyższe od przyznanej kompensaty). Dodatkowo podkreślić należy, że orzecznictwo w sprawach kompensacyjnych jest bardzo niejednolite, za zbliżone skutki przyznawane były kompensaty maksymalne, jak i symboliczne (dla przykładu autorka badań wskazuje, iż w jednej sprawie za implant wybitego zęba przyznano kompensatę w kwocie ponad 10 100 złotych, w innej 347,72 złotych, mimo załączonego oświadczenia lekarza, że będzie on kosztował 5 000 złotych).

Co warte podkreślenia, projektodawcy zakładali, że o kompensatę może rocznie skutecznie ubiegać się **ok. 12 800 osób, na co przeznaczono rocznie z budżetu państwa ok. 70 mln zł.** Tymczasem – jak wynika z przeprowadzonych przez Panią dr Lidę Mazowiecką badań - średniorocznie w badanym okresie (tj. od 1 lipca 2005 r. do 31 grudnia 2009 r.) sądy rozpatrywały 96 wniosków, w tym w ok. 30 sprawach przyznano kompensatę. Suma zasądzonych wszystkich kompensat wyniosła 0,2 % zakładanej kwoty.

Jak podkreśliłam, problematyka kompensaty państwowej była przedmiotem moich wystąpień do Ministra Sprawiedliwości. W wystąpieniu z dnia 19 sierpnia 2013 r. po raz kolejny zwróciłam się do Pana Ministra z zapytaniem o stan prac nad nowelizacją ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw. W odpowiedzi z dnia 16 września 2013 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że w Ministerstwie trwają prace legislacyjne nad projektem założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw.

Niestety, mimo moich licznych apeli, dotychczas nie nastąpiła nowelizacja przedmiotowej ustawy.

W demokratycznym państwie prawa muszą istnieć skuteczne procedury przyznawania kompensaty dla ofiar przestępstw i ich rodzin, które znajdują się w dramatycznej i traumatycznej sytuacji, natomiast obecna regulacja w tym zakresie, jak zostało to wykazane powyżej, nie funkcjonuje.

Zwracam się zatem do Pana Prezydenta z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia działań, które spowodowałyby naprawę tego niepożądanego stanu prawnego tak, by prawa ofiar przestępstw i ich godność były w Naszym Kraju należycie chronione.

Łoscy Wynory Gwałtu

Jana Jipouin